

Školitelský posudek BP: „Kullervo jako zdroj inspirace pro J. R. R. Tolkiena“
Kandidát bakalariátu: Petr Kujal

Za téma své BP (58 s. včetně příloh), která je prací pojatou multioborově, na hranici fennistiky a anglistiky či kalevských a tolkienovských studií, si Petr Kujal zvolil vliv kalevského příběhu o Kullervovi na dílo anglického spisovatele J. R. R. Tolkiena, aby prokázal, že autorova inspirace jím byla pro jeho dílo klíčová.

Hned úvodem je třeba zdůraznit, že kalevské vlivy na JRRT a jeho Gesamtkunstwerk představují poměrně komplexní lingvisticko-literární problematiku (viz též níže), čehož si je pisatel BP vědom, jak svědčí zařazení kapitoly druhé do BP: jde zde jednak o Tolkienovu inspiraci obecnou, související s jeho zájmem o jazyky, i konkrétně o finštinu, a s jeho zájmem o celé dílo *Kalevaly*, který lze zase vztáhnout k jeho obecnému zájmu o mytologii; jednak o Tolkienovu konkrétní inspiraci využitou v několika více či méně kullerovsky inspirovaných příbězích (která místy připomíná až plagiátorství). Tuto inspiraci konkrétní nelze vidět odloučeně od inspirace obecné, čehož si je PK náležitě vědom.

Aby čtenáři své téma představil v náležitém kontextu, hned za úvodní kapitolu PK zařazuje úsek o *Kalevale* a Eliasu Lönnrotovi (kapitola první), který je důležitý pro pochopení vlivu *Kalevaly* na autora JRRT obecně. Tomu se pisatel podrobně věnuje v již zmíněné druhé kapitole, zabývající se Tolkienem a jeho vztahem k finštině a *Kalevale*. Problematika je popsána v celé šíři, přesto však s náležitou stručnou výstižností tak, aby byly patrné veškeré důležité záležitosti. PK zde poprvé zmíní *Silmarillion*, Tolkienovo rozsáhlé dílo popisující dějiny a mytologii jeho fiktivního světa, na které bude v dalších částech práce několikrát relevantně odkazovat.

Hlavní částí BP jsou kapitoly 3, 4 a 5. Svého čtenáře PK seznamuje se vznikem kullerovského příběhu, s jeho podobou v jednotlivých verzích *Kalevaly* a pak především ve verzi nejrelevantnější, tj. v *Nové Kalevale* (kapitola 3). Podrobné komparaci se pisatel BP následně věnuje ve dvou dalších kapitolách; jedná se jednak o Tolkienovo dílo *Kullervův příběh*, který je přímo Tolkienovou kullerovskou verzí, jednak o dílo *Húrinovy děti*, resp. jeho verzi konečnou, kde se jedná o inspiraci poněkud volnější. Pro své pojednání volí PK metodu, popsanou v úvodní kapitole, která se na první pohled může zdát paradoxní, je však v konečném důsledku velmi logická: u Tolkienovy přímo kullerovské verze se zaměřuje na popis nejdůležitějších rozdílů mezi ní a *Kalevalou*, u *HD* naopak na popis nejpodstatnějších shodností.

Podrobné výsledky, kterých pisatel BP svou komparativní analýzou dosáhl, jsou výstižně shrnuty v závěrečné kapitole (ss. 52 - 53); není třeba je zde opakovat, ale je vhodné vyzdvihnout jeden důležitý moment: analýza PK může do jisté míry přinášet nové (a tudíž publikováníhodné) poznatky v literárněvědném bádání ve svém – podloženém – tvrzení, že podobnost mezi *HD* a kalevským příběhem není pouze povrchní, jak bylo doposud souzeno – kalevský Kullervo je tedy jakožto zdroj inspirace pro *HD* podstatně důležitější než pouze v povrchním smyslu, jak PK sám formuluje. S tímto výsledkem by bylo záhodno podrobněji pracovat i nadále, v budoucím bádání (viz též níže).

Které jsou kromě již zmíněných další silné stránky práce? Je třeba např. ocenit koncepci dílčích závěrů ke každé z kapitol, které celou BP „drží pohromadě“. Velmi zdařilé až skvělé jsou formulace v úvodní kapitole (ss. 7-9), které dokáží velmi srozumitelně a na pokročilé odborné úrovni představit koncepci vlastní BP. Práce je navíc psaná jazykem, který se velmi dobře čte (ač se na tomto místě může jednat o můj vlastní subjektivní faktor hodnocení). Můj obdiv vzbuzuje též fakt, jak bravurně se PK pohybuje v tolkienovském světě.

Oceněníhodná je též práce s prameny. Bibliografie obsahuje 34 položek. Jedná se jednak o chvályhodné využití dřívějších absolventských prací s příbuznou tematikou (Šík) i užití dlouho očekávaného kalevského komentovaného vydání (Čermák), které tak na akademické půdě začíná prokazovat svou užitečnost. Dále PK nakládá s velkým množstvím tolkienovských pramenů, jak v originální angličtině, tak v překladech do češtiny. Je také třeba podtrhnout, že s větší poctivostí v citacích pramenů – která je důležitým předpokladem pro badatelskou práci v humanitních a společenskovědních oborech - jsem se doposud nesetkal; odkazy chybí pouze na několika velmi málo místech.

Závěrem (s. 53) stanovuje PK námět na další bádání v pojednání podobností mezi jinými Tolkienovými díly a *Kalevalou*. Pro ně se touto prací kvalifikoval – zde je třeba rovněž zmínit, že díky svému druhému studijnímu oboru (švédština) by mu nebyl vzdálený i aspekt Tolkienovy inspirace staroseverským základem.

V čem by analýza PK naopak mohla být důslednější? Mohly být lépe definovány a následně vzájemně usouvztažněny kategorie srovnání v kapitolách 4.2 a 5.3, čímž by shody a rozdíly mezi jednotlivými texty více vynikly. Dále jen stojí za úvahu, zda jsou všechny oddíly z čistě kalevské části práce (hlavní kapitola 1) zcela nutné (z hlediska struktury, do počátku hlavní části o Kullervovi čítá práce o 58 stranách celých 20 stran). Závěr možná pro čtenáře, který právě přečetl celou práci, zbytečně příliš opakuje zjištěné výsledky – ale ocení jej zase na druhou stranu ten, kdo jej bude číst separátně. Běžné chyby jako formulační nejasnosti ¹ či překlady ² jsem vyznačil do textu BP.

Otázky k obhajobě:

- 1) s. 15 – co je míněno „*historickou věrohodností*“ – že je epos historicky věrohodný nebo že historicky v dané podobě skutečně existoval?
- 2) s. 37 – PK uvádí způsoby zabití uplatňované Untamem, shodné v *Kalevale* i v *KP* – je však také shodné jejich pořadí?
- 3) Na s. 24 je formulace v tom smyslu, že v obou světech svět spěje ke svému neodvratnému konci, na s. 52 ve smyslu smutné a ponuré nálady obou světů – na s. 33 ale PK píše, že temný a tragický příběh není pro JRRT typický – nejedná se o určitý protimluv?
- 4) V neposlední řadě: výsledky předložené BP inspirují rovněž k podrobnějšímu a rozpracovanějšímu vzájemnému srovnávání konkrétních třech textů (kalevského Kullerva, *KP*, *HD*), případně na pozadí *Silmarillionu*. Bylo např. prokázáno, že v některých částech JRRT kalevského Kullerva pro svůj *KP* modifikoval a tuto modifikaci později přejal i do *HD*. Nicméně, v jiných částech v případě *HD* své předchozí řešení v *KP* Tolkien zavrhuje a v podstatě se vrací ke *Kalevale* (pozitivní vztah hrdiny k matce v *Kalevale* a *HD*, nikoliv v *KP*; hrdina svou incestní sestru dříve nezná v *Kalevale* a *HD*, ale v *KP* ano). Pokud jsem toto dobře pochopil (?), platí ještě více teze PK, že Tolkienova inspirace *Kalevalou* pro *HD* nebyla pouze volná.

Závěrem: je nepochybné, že zpracování je zdařilé a že práce PK zcela – i svým rozsahem - postačuje pro nároky kladené na BP. Navrhují její schválení a hodnocení stupněm *výborně*.

6. května 2016

Mgr. Jan Dlask, Ph.D., vedoucí práce

¹ s. 14 – „ (...) ,je-li uveden pouze název *Kalevala*, je míněna zpravidla tato verze“ – je-li uvedena v práci PK, či obecně?; s. 25 – formulace o podobných celých částech příběhů – neodpovídaly by spíše „předměty“ – bylo by více v souladu s textem kapitoly; s. 32 – který otec je zde míněn – vlastní či nevlastní či je lhostejný?; s. 36 – tři jména JRRT hrají později důležitou roli v jeho fiktivních jazycích – nejedná se spíše o *Silmarillion*?; ibid – „dvě rodiny“ – nejedná se o dvě rodiny, nýbrž o jednu s postupně dvěma otci

² s. 12 – „ (...) o sto let než zbytek země“ – chybí dříve?; s. 14 – „zvonuobjevitel“ – míněn znovuobjevitel?; s. 18 – „ (...) zůstala značná jeho díla (...)“ – chybí část?; s. 23 – „I would that we had ...“ – chybí něco?; s. 30 – „ (...) a propojil příběhu jednotného.“ – chybí do?; s. 37 – „ ... proto k němu žádný vztah nemůže“ – chybí mít?; s. 48 – „svahu“ – má být snahu?; s. 53 – kokrétní